

**Ўзбекистон Республикаси Олий ва Ўрта
Махсус таълим вазирлиги**

Жиззах Политехника институти

**«Ўзбекистонда демократик жамият қуриш
асослари» кафедраси**

**«Ўзбекистонда демократик жамият қуриш
назарияси ва амалиёти» фанидан**

УСЛУБИЙ ҚЎЛЛАНМА

ЖИЗЗАХ - 2006

UDK 34

Тузувчилар:

**кат.ўқ.Х Турматов.
асс. М. Холбекова.**

Такризчи:

доц.П.кулматов.

Мухаррир:

кат.ўқ. Б.Узоқов.

«Мухандислик иқтисодиёти» факультети илмий кенгашининг 2006 йил
_____ №___ мажлис қарори билан тасдиқланган.

«Ўзбекистонда демократик жамият қуриш асослари» кафедраси илмий
услубий кенгашининг 2006 йил _____ № ___ мажлис қарори билан
тасдиқланган.

Ушбу услубий қўлланма «Ўзбекистонда демократик жамият қуриш асослари
ва назарияси» фанидан амалиёт дарсларида фойдаланиш учун тавсия
этилади.

Кириш.

Мустақилликнинг дастлабки кунлариданоқ Ўзбекистон ўз тарихий йўлини фаол излади, бу давр Ватанни эркин, кучли ва равақ топаётган дийрга айлантиришга интилиш даври бўлди. Жаҳон ҳамжамиятига қўшилиш давлатлараро кўп қиррали алоқаларнинг энг мақбул йўллари изланди.

Буларнинг барчаси жамиятни янгилашнинг Ўзбекистонга хос йўл келтириб чиқарди. Бу йўл ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётини шакллантиришга жаҳон тажрибаси шунингдек халқимизнинг турмуш шароитини, анаъналарини, урф-одатларини, турмуш тарзини ҳар томонлама ҳисобга олган конституцион асосга эга бўлган республика аҳолисининг манфаатларига тўла мос тушадиган тараққиёт жараёнидир.

Ҳар бир муайян демократик жамият ва ҳуқуқий давлат ўзига хос хусусиятга эга. Фанимиз мана шу муҳим хулосага таянган ҳолда, унинг аҳамиятини Ўзбекистон тимсолида тушунтиришга ва кўрсатишга ҳаракат қилади.

Ўзбекистонда демократик жамиятни барпо этишда жаҳон халқларининг тарихий тажрибаси, халқимизнинг бой ва қадимий мероси, ҳамда шарқона турмуш тарзининг ўзига хослиги, шунингдек комил инсонни тарбиялаш билан боғлиқ илмий фалсафий қарашлар ва амалий тажрибаларни ҳам фаннинг асосий назарий асоси сифатида ўрганиш мумкин.

«Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти» фанининг асосий вазифаси ва ўзига хос томони шундаки у жамиятни яхлит бир бутун ижтимоий жараён сифатида ўрганади ва ҳозирги даврга хос равишда тадқиқ этади.

Келажак сари интилиш, тараққиёт ва юксалишнинг таъминланиши учун юртимизда амалга оширилаётган туб ўзгаришларнинг назарий асослари, амалий услубларини тушуниб олиш ва ўзлаштириш ғоят муҳимдир. Бу айниқса эртага мамлакатнинг келажаги учун жавобгарликни, масъулиятини ўз зиммасига олиш керак бўлган бўлғуси мутахассис талабалар, умуман ёшлар учун зарурдир.

1 – Машғулот. «Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти» фанининг предмети, мақсад ва вазифалари.

РЕЖА

1. Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти фани нимани ўрганади?
2. Фаннинг асосий тушунчалари ва ўзига хослиги.
3. Дунёвий давлат тамойиллари.
4. Миллий давлатчилик ва демократик жамият.

«Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти» фанининг предмети. Ўзбекистонда демократик, фуқаролик жамиятининг шаклланиши, бунёд этилиши ва амал қилиш қонуниятлари. Услуглари. Обьекти. Ўзбекистонда жамият ҳаёти соҳалари. Ўрганиш тажриба, қиёсий, эмприк – социологик таҳлил.

Ўзбекистонда демократик жамият қуриш фанининг мақсади ва вазифалари. Билим, назарий умумлаштириш, дунёқараш тарбия, аксиологик, йўналтириш ва бошқалар. Фуқароларнинг эркинлиги, ҳуқуқларининг тан олиниши ва ҳимоя қилиниши. Бурчларига риоя этилиши ва бажарилиши. «Фуқаролик жамияти – давлат» ўртасида муносабат.

Фаннинг асосий тушунчалари ва унинг қонуниятлари. Ижтимоий гуманитар фанларга тегишли бўлган умумий тушунчалар. «Ўзбекистонда демократик жамият қуриш назарияси ва амалиёти» фанининг сиёсий-ҳуқуқий фанлар билан бевосита боғлиқ тушунчалари. Уларни ҳисобга олиш ва фарқлашнинг зарурлиги Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг асосий тушунчалари. «Ўзбекистоннинг ўзига хос ва мос тараққиёт йўли», «демократия», «дунёвий давлат», «демократик жамият», «демократик онг», «демократик тафаккур», «демократик жамиятнинг миллий- маънавий негизлари», «миллий давлатчилик», «демократик жамиятга ўтиш даври » ва «Ўзбек модели», «демократик жамиятнинг умумбашарий қадриятлари ва тамойиллари», «Ўзбекистонда фуқаролик жамияти қурилишининг устувор йўналишлари».

Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг умумжаҳон эътироф этган қонуниятлари ва унинг ўзига хос тараққиёт йўлининг мавжудлиги. Унинг амалий жиҳатлари. Малакатимизда демократик жамиятни барпо этишда сиёсий институтлар, назариялар ва фикрлар хилма- хиллигига асосланиши.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.- Т. : «Ўзбекистон», 2003.

2. Каримов И. А. Ўзбекистон келажаги буюк давлат. Т. 1. – Т.: «Ўзбекистон», 1996. 104 – 108, 123 – 130 – б.
3. Каримов И. А. Ҳозирги даврда демократик ислохатларни чуқурлаштиришнинг долзарб вазифалари. Т.5. – Т.: «Ўзбекистон», 1997. 104- 114, 116 – 131 – б.
4. Каримов И. А. Ўзбекистон ХХI аср бўсағасида: хафсизликка тахдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. Т.6. – Т.: «Ўзбекистон», 1997. 31- 40, 125- 135, 149 – 162-б.
5. Каримов И. А. Ўзбекистон ХХI Асрга интиломда. –Т.: «Ўзбекистон»2000. 6,8 – 12, 14- 15, 16- 20, 21- 26, 28- 38, 47- 48-б.
6. Каримов И. А. Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини асоларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари – Т.: «Ўзбекистон», 2002.
7. Каримов И.А. Эл – юртга ҳалол, виждонан хизмат қилиш- ҳар бир раҳбарнинг муқаддас бурчи. Андижон вилоят халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Ишонч», 2004 йил 26 май.
8. Каримов И. А. қонун ва адолат устуворлиги фаолиятимиз мезони бўлсин.Сурхондарё вилояти халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Халқ сўзи», 2004 йил 2 июн.
9. Азизхўжаев А.А Давлатчилик ва маънавият. – Т.: «Академия»,1997.
- 10.Азизхўжаев А.А. Демократия- халқ ҳокимияти демакдир. – Т.: 1996.
- 11.Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарқ», «Академия», 2001.
- 12.Азизхўжаев А.А. Чин ўзбек иши. – Т.: «Академия».

2 – Машғулот. **Демократик жамият тўғрисидаги дастлабки қарашлар ва унинг ривожланиш босқичлари**

РЕЖА

1. Ўзбекистон заминида адолатли жамият тўғрисидаги дастлабки қарашлар.
2. Ўрта Осиёда вужудга келган тасаввуфчилик таълимотида эркинлик ва адолат.
3. Жадидлар қарашларида маърифий демократик тамойиллар.
4. Ўзбекистонда давлат ва жамият қурилишининг «Советча » кўриниши.

Ўзбекистон заминида адолатли жамият тўғрисидаги дастлабки қарашлар. Унинг манбалари ва ривожланиши. «Авесто»да халқчил, инсоний ва адолатли жамиятда яшашга доир қадриятлар.

Ўзбекистон ҳудудида дунёга келган илк давлатчиликда бошқарув негизлари. IX-XXI асрларда Ўрта Осиё мутафаккирларининг қарашларида давлатни бошқариш ва адолатли жамият қуришга доир ғоялар. Амир Темурнинг давлат ва жамият ишларини ташкил этиш тузуклари. Унинг адолатли салтанат ва жамият бошқарувида қонун устуворлигига доир қарашлари. М.Улуғбек,

М.З.Бобур, А.Навоий, Х.В.Кошифий, Ж.Довоний ва бошқаларнинг адолатли давлат, одил жамият, инсон эркинлиги, эзгулик, маърифат тўғрисидаги ғоялар.

XV- XIX асрларда давлат ва жамият қурилишининг ижтимоий – сиёсий ҳолати. Миллий давлатчилик негизларидан маҳрум бўлиш сабаблари. Уни тиклашга бўлган уринишлар . Жадидларнинг миллий давлатчилик ва адолатли жамият қурилишига доир маърифатпарвар ғоялари.

Ўзбекистонда давлат ва жамият қуришнинг «совет»ча кўриниши. Ягона партия ҳукумронлиги. Марказлашган маъмурий бошқарув. Демократияни синфий тушуниш. Тоталитаризм ва унинг оқибатлари. Унинг демократик жамиятга зидлиги.

Миллий мустақиллик ва демократик ўзгаришлар сари йўл тутилиши. И.А.Каримов – янги, мустақил Ўзбекистоннинг биринчи Президенти. Унинг асарларида Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг методологик асослари ишлаб чиқилишининг аҳамияти.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.- Т. : «Ўзбекистон», 2003.
2. Каримов И. А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари Т. 6. – Т.: «Ўзбекистон», 1997., 31-40, 125-135, 149-162– б.
3. Каримов И. А. Ўзбекистон XXI асрга интиломда – Т.: «Ўзбекистон» 6,8-12, 14-15, 16-26, 28-38, 47-48- б.
4. Каримов И. А. Ўзбекистон: Миллий истиқлол, иқтисод, сиёсат, мафкура. Т.1. – Т.: «Ўзбекистон», 1996. 36- 49, 75-85, 104-108, 123-130-б.
5. Каримов И. А. Янгича фикрлаш ва ишлаш давр талаби.Т.5. –Т.: «Ўзбекистон»1997 207-217-б.
6. Каримов И. А. Эл-юртга ҳалол, виждонан хизмат қилиш - ҳар бир раҳбарнинг муқаддас бурчи. Андижон вилоят халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзланган нутқ «Ишонч» 2004 йил, 26-май
7. Каримов И. А. қонун ва адолат устуворлиги фаолиятимиз мезони бўлсин.Сурхондарё вилояти халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Халқ сўзи», 2004 йил 2 июн.
8. Азизхўжаев А.А. Чин ўзбек иши. – Т.: «Академия» 2003.
9. Левитин Л.,Карлайл С. Ислом Каримов-янги Ўзбекистон Президенти. 1996. 40-46, 117-119- б
- 10.Алишер Навоий «Маҳбуб ул-қулуб» - Т.: «Адабиёт » нашриёти 1996.
11. Мирза Улуғбек. Тўрт улус тарихи.-Т.: 1998
- 12.Форобий Абу Наср. Фозил одамлар шахри.-Т.: Абдулла қодирий номидаги «Халқ мерос» нашриёти 1993.
- 13.Азизхўжаев А.А Давлатчилик ва маънавият. – Т.: «Академия»,1997.
- 14.Азизхўжаев А.А. Демократия- халқ ҳокимияти демакдир. – Т.: 1996.

15. Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарқ», «Академия», 2001.

3 – Машғулот. **Ўзбекистонда демократик жамиятни барпо этишда «ўтиш даври»нинг зарурлиги. Унинг хусусиятлари.**

РЕЖА:

1. Демократик жамият қурилишининг турли хил миллий моделларининг мавжудлиги.
2. Ўзбекистонда «ўтиш даври»га ёндашишнинг ўзига хос хусусиятлари.
3. «Ўтиш даври»нинг классик, инқилобий, эволюцион йўллари.

Ўтиш даври тушунчаси. Унинг мустақилликни қўлга киритган барча мамлакатлар учун зарурлиги ва моҳияти ҳамда умумий қонуниятлари. Унинг ҳар бир давлат учун хос бўлган хусусиятларининг мавжудлиги. Ўтиш даврининг: «классик», «инқилобий», «эволюцион» йўллари. Демократик жамият қуришда ўтиш даврини «анъанавий» ва «инқилобий» тушунишнинг бир томонлама талқин этилиши ва унинг чекланганлиги. Ўзбекистонда «ўтиш даври»га ёндашишнинг ўзига хос жиҳатлари. Эволюцион, тадрижий ривожланиш йўлининг моҳияти. Унда ҳар бир мамлакат ва халқнинг ўзига хос менталитети, турмуш тарзини ҳисобга олиш зарурлиги. Демократик жамият қуриш вазифаларининг босқичма – босқич амалга оширилиши.

И.Каримов томонидан Ўзбекистоннинг «эволюцион тадрижийлик» асосида демократик жамиятга ўтишга доир назарий, концептуал, методологиясининг ишлаб чиқарилиши. Ўзбекистоннинг тоталитар мустамлака мамлакатдан демократик жамиятга ўтишга ўзбек халқининг ўзи хос хусусиятлари, урф-одат, анъана ва қадриятлари. Демографик жараёнлар, миллий таркиби, геостратегик хусусиятларига асосланиши ва ҳисобга олиш зарурлиги.

Ўзбекистонда «эволюцион – тадрижий ривожланиш»нинг реал ҳаётга татбиқ қилиниши. Бугунгикунда «эволюцион тадрижий» йўл билан ўтиш афзалликларининг жамиятимиз ҳаётида кўринишлари. «Ўтиш даври»нинг муоммоларини ҳал этишнинг ўзига хос йўллари.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.- Т. : «Ўзбекистон», 2003.
2. Каримов И. А. Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли Т. 1. – Т.: «Ўзбекистон», 1996. 36-85 – б.
3. Каримов И. А. Ўзбекистон-бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли. Т.1. – Т.: «Ўзбекистон», 1996. 274-284, 301-308, 309-322, 341-359 – б.

4. Каримов И. А. Ўзбекистон иқтисодий ислохатларни чуқурлаштириш йўлида. Т.3.-Т.: «Ўзбекистон» 1996. 175-181, 183-191, 202-226, 227-246-б
5. Каримов И. А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хафсизликка тахдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. Т.6. – Т.: «Ўзбекистон», 1997. 31- 40, 125- 135, 149 – 162-б.
6. Каримов И. А. Ўзбекистон XXI Асрга интилмоқда. –Т.: «Ўзбекистон»2000. 6,8 – 12, 14- 15, 16- 20, 21- 26, 28- 38, 47- 48-б.
7. Каримов И. А. Эл-юртга ҳалол, виждонан хизмат қилиш- ҳар бир раҳбарнинг муқаддас бурчи. Андижон вилоят халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзланган нутқ «Ишонч» 2004 йил, 26-май
8. Каримов И. А. қонун ва адолат устуворлиги фаолиятимиз мезони бўлсин.Сурхондарё вилояти халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Халқ сўзи», 2004 йил 2 июн.
9. /уломовС., Усмонов қ., Асрларга тенг йиллар.-Т.: «ЎАЖБНТ» 2001. 5-15, 23-35-б.
- 10.Конституция ва қонунларнинг устунлиги-Ўзбекистон тараққиётининг кафолатлари.-Т.: «Адолат» 2000.
- 11.Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарқ», «Академия», 2001.
- 12.Азизхўжаев А.А. Чин ўзбек иши. – Т.: «Академия»
- 13.Левитин Л. Ўзбекистон тарихий бурилиш палласида.-Т.: «Ўзбекистон», 2001. 368-б

4 – Машғулот. **Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг миллий, умумбашарий тамойиллари ва қадриятлари**

РЕЖА:

1. Миллий қадриятларнинг тикланиши – демократик жамият қуришнинг муҳим шarti.
2. Демократия: миллий ва умумбашарий қадрият.
3. Умуминсоний қадриятларга содиқлик – Ўзбекистонда демократик жамият барпо этишнинг асосий тамойили.

Демократик жамиятнинг миллий, умумбашарий тамойиллари ва қадриятлари тушунчаси. Президент И.А. Каримов Ўзбекистонда демократик жамият қурилишида миллий ва умумбашарий тамойилларга таяниш тўғрисида.

Миллий тамойиллар ва қадриятларнинг демократик жамият қуришда ақс этиши. Унинг тарихийлиги ва замонавийлиги. Демократик жамият барпо этишда миллий тамойилларга бўлган зарурат. Демократияни миллий манфаатларга зид қўйиб, «зўрма - зўракилик» билан жорий қилиб бўлмаслиги. Миллий қадриятлар ва демократик тамойиллар ўртасидаги мутаносибликка эришишнинг жаҳон тажрибаси.

Ўзбекистонда демократик жамият барпо этишда миллий ва умумбашарий қадриятларнинг уйғунлашуви. Демократик тамойилларга амал қилиш шарт – шароитлари. Дунёда турли халқлар, турли маданиятлар бор жойда демократия ўзига хос миллий хусусиятларга, қадриятларга таянса, ўзининг амалий самарасини бериши мумкинлиги. Унинг маҳаллий, миллий ва минтақавий ва умуминсоний қадриятларда намоён бўлиши. Терроризмнинг демократик жамият қуришга қарши қаратилган хавф-хатар эканлиги. Ўзбекистонда адолатли демократик жамият барпо этишда миллий тамойиллар ва қадриятларнинг умуминсоний тамойиллар билан уйғунлаштирилишининг аҳамияти.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.- Т. : «Ўзбекистон», 2003.
2. Каримов И. А. Ўзбекистон ХХI аср бўсағасида: хафсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. Т.6. – Т.: «Ўзбекистон», 1997. 31- 40, 125- 135, 149 – 162-б
3. Каримов И. А. Ўзбекистон ХХI асрга интилмоқда. –Т.: «Ўзбекистон»2000. 6,8 – 12, 14- 15, 16- 20, 21- 26, 28- 38, 47- 48-б
4. Каримов И. А. Ўзбекистоннинг ўз истиклол ва тараққиёт йўли Т. 1. – Т.: «Ўзбекистон» , 1996. 36-85 – б.
5. Каримов И. А. Ўзбекистон-бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли. Т.1. – Т.: «Ўзбекистон», 1996. 274-284, 301-308, 309-322, 341-359 – б
6. Каримов. И.А. Ўзбекистон иқтисодий ислохатларни чуқурлаштириш йўлида. –Т.3.-Т.: «Ўзбекистон» 1996. 175-181, 183-191, 202-226, 341-359-б
7. Каримов И.А. Эл – юртга ҳалол, виждонан хизмат қилиш- ҳар бир раҳбарнинг муқаддас бурчи. Андижон вилоят халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Ишонч», 2004 йил 26 май.
8. Каримов И. А. қонун ва адолат устуворлиги фаолиятимиз мезони бўлсин.Сурхондарё вилояти халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Халқ сўзи», 2004 йил 2 июн.
9. Азизхўжаев А.А Давлатчилик ва маънавият. – Т.: «Академия»,1997.
- 10.Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарқ», «Академия», 2001.
11. Азизхўжаев А.А. Чин ўзбек иши. – Т.: «Академия».
- 12.Левитин Л., Карлайл С. Ислом Каримов- янги Ўзбекистон Президенти.-Т.: «Ўзбекистон» 1996. 40-46, 117-119-б.

5 – Машғулот. қонун устуворлиги демократик, фуқаролик жамияти қурилишининг асоси

РЕЖА:

1. Ҳуқуқий демократик давлат барпо этишда Омбудсман институти.

2. Жиноий жазоларни либераллаштириш - қонун устуворлигининг муҳим шarti.
3. Суд ҳокимиятининг мустақиллиги - қонун устуворлигининг асосий белгиси.

Ўзбекистонда демократик, фуқаролик жамияти қурилишида қонун устуворлиги тамойилининг мустаҳкамланиши. Ўзбекистон Республикаси вилоятлар, туманлар, шаҳарлар, шаҳарчалар, қишлоқлар, овуллар, шунингдек, қарақалпоғистон Республикасидан иборат. Ўзбекистон Республикаси ва қарақалпоғистон Республиканинг ўзаро муносабатлари. Ўзбекистон Республикаси ва қарақалпоғистон Республикаси ўртасида тузилган шартномалар ҳамда битимлар билан тартибга солинади. қонун ва бошқа норматив – ҳуқуқий ҳужжатлар асосида адолат, инсон манфаатлари устуворлиги. Давлат, унинг органлари, мансабдор шахслар, нодавлат ташкилотлар,. Фуқароларнинг Конституция ва қонунларга мувофиқ фаолият юритишлари. Бирорта ҳам қонун ёки бошқа норматив- ҳуқуқий ҳужжатнинг Конституция нормалари ва қоидаларига зид келиши мумкин эмаслиги. Унинг Конституция ва қонунларга мослиги назорат қилиниши ва таъминланиши. қонунчилик палатаси ва Сенат. Президентлик институти. Вазирлар Маҳкамаси. Суд мустақиллиги. Давлат органларининг ваколатлари. Конституцияга ва демократияга зид бўлган қонунлар ва бошқа норматив- ҳуқуқий ҳужжатларнинг бекор қилиниши лозимлиги. қонун устуворлиги тамойилининг Ўзбекистонда демократик, фуқаролик жамияти қурилишидаги аҳамияти.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республиканинг Конституцияси.- Т. : «Ўзбекистон», 2003.
2. қарақалпоғистон Республикаси Конституцияси.-Нукус: қарақалпоғистон, 1993.
3. Каримов И. А. Ўзбекистон ХХІ аср бўсағасида: хафсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. Т.6. – Т.: «Ўзбекистон», 1997. 31- 40, 125- 135, 149 – 162-б.
4. Каримов И. А. Ўзбекистон ХХІ асрга интиломда. –Т.: «Ўзбекистон»2000. 6,8 – 12, 14- 15, 16- 20, 21- 26, 28- 38, 47- 48-б.
5. Каримов И.А. Ўзбекистоннинг Ўз истиклол ва тараққиёт йўли.-Т.1.-Т.: «Ўзбекистон» 1996, 36-85-б
6. Каримов И.А. Ўзбекистоннинг сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий истикболининг асосий тамойиллари. Т.3.- Т.: «Ўзбекистон» 1996. 3-54-б.
7. Каримов И.А. Адолат қонун устуворлигида. Т.10.-Т.: «Ўзбекистон» 2002. 26-52-б.
8. Каримов И.А. Ҳаётимизнинг, тараққиётимизнинг ҳуқуқий асоси. Биз танлаган йўл-демократик тараққиёт ва маърифий дунё билан ҳамкорлик йўли. Т.11. –Т.: «Ўзбекистон» 2003. 3-52, 97-120-б

9. Каримов И.А. Эл – юртга ҳалол, виждонан хизмат қилиш- ҳар бир раҳбарнинг муқаддас бурчи. Андижон вилоят халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Ишонч», 2004 йил 26 май.
10. Каримов И. А. қонун ва адолат устуворлиги фаолиятимиз мезони бўлсин. Сурхондарё вилояти халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Халқ сўзи», 2004 йил 2 июн.
11. Азизхўжаев А.А. Демократия- халқ хоқимияти демақдир. – Т.: 1996
12. Азизхўжаев А.А., Ҳусанов О.Т., Азизов Х. Конституциявий ҳуқуқ.- Т.: «Академия» 2001.
13. Халилов Э. Ўзбекистон Республикасининг қонун чиқарувчи олий органи: сохта вакилликлар ҳақиқий парламентимизга қадар. –Т.: «Ўзбекистон» 2001

6 – Машғулот. **Миллий- маънавий негизларга таяниш – демократик жамият қуришнинг зарурий шарти**

РЕЖА:

1. Ўзбекистондаги демократик ўзгаришларнинг жамият маънавий янгиланишига боғлиқлиги.
2. Жамиятнинг маънавий янгиланиши – демократик фуқаролик жамиятини барпо этиш омили.
3. Агрессив миллатчилик: шовинизм, экстремизм, терроризмнинг демократия ва миллий маънавий негизларга зидлиги.

Мустақиллик ва Ўзбекистон жамияти маънавий негизларининг ўзгариши. Маънавий янгиланиш тушунчаси. Унинг зарурлиги ва сабаблари. Унга янгича муносабат. Мустақиллик ва демократик жамият қурилишида миллий-маънавий мероснинг янгича маъно ва мазмун касб этиши.

Миллий-маънавий негизлар тушунчаси. Унинг мазмун ва моҳияти. Миллий – маънавий негизларга таяниш ва уларни тиклашга бўлган заруриятнинг сабаблари. Демократик жамият қурилишида халқимизнинг кўп асрлик давлатчилик ва жамият қурилишидаги анъаналарининг ҳисобга олиниши.

Агрессив миллатчилик; шовинизм ва экстремизм ва терроризмнинг демократия ва миллий-маънавий негизларга зидлиги. Маънавият ва илм-маърифатнинг бош мезони – инсонийлик, унинг асосий мақсади – Ватанга садоқат билан хизмат қилиш. Миллий маънавий негизларнинг демократик жамият, озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт қурилишидаги ўрни. Демократия миллий-маънавий негизлар ва барқарорлик.

Маънавий янгиланишнинг демократик жамият қурилишидаги аҳамияти. Баркамол шахс демократик жамият мезони.

Миллий-маънавий ўзгаришларнинг давлат ва жамият қурилишининг маънавий янгиланиш билан боғлиқлиги. Унинг демократик жамият қурилишидаги аҳамияти ва истикболлари.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.- Т. : «Ўзбекистон», 2003.
2. Каримов И.А. Ўзбекистон: Ижтимоий иқтисодий ривожлантиришнинг асосий тамойиллари. Т.3.-Т.: «Ўзбекистон» 1996. 3-54-б
3. Каримов И. А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хафсизликка тахдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. Т.6. – Т.: «Ўзбекистон», 1997. 31- 40, 125- 135, 149 – 162-б.
4. Каримов И.А. Баркамол авлод-Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. Т.6.-Т.: «Ўзбекистон» 1997. 324-346-б
5. Каримов И.А. Маънавий юксалиш йўлида.-Т.: «Ўзбекистон» 1998, 5-21, 32-51, 67-82, 125-146-б
6. Каримов И.А. Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда. Т.7.-Т.: «Ўзбекистон» 1999. 349-354-б.
7. Каримов И.А. Тарихий хотирасиз-келажак йўқ. Т.7.-Т.: «Ўзбекистон» 1999. 132-141, 142- 154-б.
8. Каримов И.А. Эл – юртга ҳалол, виждонан хизмат қилиш- ҳар бир раҳбарнинг муқаддас бурчи. Андижон вилоят халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Ишонч», 2004 йил 26 май.
9. Каримов И. А. қонун ва адолат устуворлиги фаолиятимиз мезони бўлсин.Сурхондарё вилояти халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Халқ сўзи», 2004 йил 2 июн
- 10.Абу Наср Форобий. Фозил одамлар шаҳри. –Т.: А. қодирий номли «халқ мероси» нашриёти 1994.
11. Азизхўжаев А.А Давлатчилик ва маънавият. – Т.: «Академия»,1997
- 12.Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарқ», «Академия», 2001

7-Машғулот. **Жамият иқтисодий ҳаётини эркинлаштириш ва демократлаштириш.**

РЕЖА:

1. Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг ижтимоий-иқтисодий негизи.
2. Мулкчиликнинг хилма-хил шакллари.
3. Давлат ва хўжалик бошқаруви органлари тузимини шакллантириш.
4. Кичик бизнес ва тадбиркорликни жадал ривожлантириш.

Демократик жамиятда иқтисодий ҳаётни эркинлаштириш тушунчаси ва мазмуни.Тоталитар, маъмурий-буйруқбозлик тузуми иқтисодиётдан ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётига ўтиш. Эркин бозор иқтисодиёти ва демократик жамият тамойилларининг ўзаро боғлиқлиги.

Иқтисодиётни эркинлаштириш шароитида давлат бошқарувини, ваколатларини чеклаш ва вазифаларини номарказлаштириш. Маъмурий ислохатлар ва иқтисодий тараққиёт.

Ўзбекистонда демократик жамият қуришнинг ижтимоий-иқтисодий негизи. Мулкчиликнинг хилма-хил шакллари. Хусусий мулк ва мулкдор. Истеъмолчилар ҳуқуқлари ва танлаш эркинлигининг устунлиги. Тадбиркорлик ва меҳнат қилиш эркинлиги. Рақобатнинг демократик жамият барпо этишдаги ўрни. Ўзбекистонда иқтисодий ҳаётни эркинлаштириш босқичлари ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари. Бозор ислохатларини янада чуқурлаштириш. Эркин иқтисодиёт тамойилларини жорий этиш. Давлат ва хўжалик бошқаруви органлари тизимини такомиллаштириш.

Бозор инфратузулмасини шакллантириш. Хусусий сектор миқёсларини кенгайтириш. Кичик бизнес ва тадбиркорликни жадал ривожлантириш. Ташқи иқтисодий фаолиётни ва валюта бозори. Ҳақиқий мулкдорлар қатламини шакллантириш. Тадбиркорлик ва иқтисодий фаолият эркинлигини таъминлаш-демократик жамият ривожининг зарурий шarti.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.- Т. : «Ўзбекистон», 2003. 13-15-б.
2. Каримов И.А. Ўзбекистон иқтисодий ислохатларни чуқурлаштириш йўлида. Т.3.-Т.: «Ўзбекистон» 1996. 175-181, 183-191, 202-226, 227-246-б.
3. Каримов И. А. Ўзбекистон ХХI аср бўсағасида: хафсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. Т.6. – Т.: «Ўзбекистон», 1997. 31- 40, 125- 135, 149 – 162-б
4. Каримов И. А. Ўзбекистон ХХI асрга интилмоқда. –Т.: «Ўзбекистон»2000. 6,8 – 12, 14- 15, 16- 20, 21- 26, 28- 38, 47- 48-б.
5. Каримов И. А. Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари – Т.: «Ўзбекистон», 2002.
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон иқтисодиётида хусусий секторнинг улуши ва аҳамиятини тубдан ошириш чоратадбирлари тўғрисида»ги Фармони.2003 йил 24 январ.
7. Каримов И.А. Эл – юртга ҳалол, виждонан хизмат қилиш- ҳар бир раҳбарнинг муқаддас бурчи. Андижон вилоят халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ.»Ишонч», 2004 йил 26 май
8. Каримов И. А. қонун ва адолат устуворлиги фаолиятимиз мезони бўлсин.Сурхондарё вилояти халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Халқ сўзи», 2004 йил 2 июн
9. Азизхўжаев А.А Давлатчилик ва маънавият. – Т.: «Академия»,1997.
- 10.Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарқ», «Академия», 2001.
11. Азизхўжаев А.А. Чин ўзбек иши. – Т.: «Академия»

12. Иқтисодий эркинлаштириш шароитида давлат бошқаруви:
ваколатларни чеклаш ва вазифаларни номарказлаштириш. «Халқ сўзи»,
2004 йил 1 май.

8-Машғулот. **Оила демократик жамият қурилишининг асосий бўғини.**

РЕЖА:

1. Фуқаролик жамиятида оиланинг ҳуқуқий асослари.
2. Оилада эркин фуқаро шахсининг шаклланиши.
3. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида оила масалалари.

Демократик жамиятда оила институтининг ўзига хослиги. Истиқлол даврида Ўзбекистон оилаларидаги ўзгаришлар. Оилада демократик онг, тафаккур ва ҳаётнинг дастлабки шаклларидаги қарор топиши. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида оила масалалари. Мамлакатимиз Президенти И.А.Каримов оиланинг демократик жамиятдаги ўрни ва роли ҳақида. Оилага давлат ва жамият эътиборининг кучайиши. Ўзбекистондаги оилаларнинг таркибий тузилиши. Ривожланган давлатларда оилаларнинг таркибий жиҳатлари ва унинг оила фарвонлигининг демократик жамият барпо этишидаги таъсири.

Ўзбекистон оилаларида меҳр-мурувват масаласи. Ўзбек оилаларининг ўзига хос жиҳатлари. Оила институтининг баркамол шахс ва демократик қадриятлар шаклланишидаги ўрни. Оилада тотувлик. Оилада ота-она, ака-ука, опа-сингилларнинг ижтимоий мавқеи. Оиладаги ўзаро муносабатларда шарқона ва умуминсоний тамойиллар уйғунлигини таъминлашдаги шарт-шароитлар ва омиллар. Демократия тамойилларини тушунишда ўзбек оилаларига хос қадриятларнинг ҳисобга олиш. Оиланинг жамоа, маҳалла, жамият ва давлат барқарорлигига таъсири. Оилада Онанинг роли. Фарзандлар тарбиясига нисбатан турлича ёндашувлар. Оилада фарзандларнинг ўз инсоний ва фуқаровий ҳақ-ҳуқуқларини ўрганишдаги аҳволи. Оила муҳитида фикрлар бирлиги ва плюрализм. Оилада коллегиялик кўринишларининг демократик жамият ҳаётида акс этиши. Ўзбекистонда демократик жамият қуришда оила ролининг ошиб бориши.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.- Т. : «Ўзбекистон», 2003. 13-15-б.
2. Ўзбекистон Республикасининг оила кодексига шарҳлар.-Т.: «Адолат», 2000.

3. Каримов И.А. Ўзбекистон иқтисодий ислоҳатларни чуқурлаштириш йўлида. Т.3.-Т.: «Ўзбекистон» 1996. 175-181, 183-191, 202-226, 227-246-б.
4. Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарқ», «Академия», 2001.
5. Каримов И. А. Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда. –Т.: «Ўзбекистон»2000. 6,8 – 12, 14- 15, 16- 20, 21- 26, 28- 38, 47- 48-б
6. Каримов И. А. Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари – Т.: «Ўзбекистон», 2002.
7. Каримов И.А. Эл – юртга ҳалол, виждонан хизмат қилиш- ҳар бир раҳбарнинг муқаддас бурчи. Андижон вилоят халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ.»Ишонч», 2004 йил 26 май.
8. Каримов И. А. қонун ва адолат устуворлиги фаолиятимиз мезони бўлсин.Сурхондарё вилояти халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Халқ сўзи», 2004 йил 2 июн.
9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон иқтисодиётида хусусий секторнинг улуши ва аҳамиятини тубдан ошириш чора – тадбирлари тўғрисида»ги Фармони, 2003.
- 10.Азизхўжаев А.А Давлатчилик ва маънавият. – Т.: «Академия»,1997.
11. Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарқ», «Академия», 2001.
- 12.Азизхўжаев А.А. Чин ўзбек иши. – Т.: «Академия»

9-Машғулот. Демократик жамият шаклланишида маҳалла ва фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари.

РЕЖА:

1. Демократик жамият шаклланишида маҳалла институти.
2. Адолатли сайловлар-демократик жамият тараққиётининг мезони.
3. Маҳаллий давлат ҳокимияти айрим ваколатларини ўзини-ўзи бошқариш органларига босқичма-босқич бериб бориш масалалари.

Ўзбекистонда демократик жамият шаклланишида маҳалла ва фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органларининг ўрни. Маҳаллий давлат ҳокимияти асослари. Мамлакатимизда маҳаллий ўзини-ўзи бошқаришнинг шакллари. Уларнинг фуқаролик жамияти қурилишидаги роли. Маҳалла-фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органи сифатида.

Мустақиллик йиларида Ўзбекистон демократик тамойиллар асосидаги ўзини-ўзи бошқариш тизимининг тикланиши.Президент И.А.Каримов Ўзбекистонда фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари ва уларни ислоҳ қилишнинг асосий йўналишлари тўғрисида.Маҳалланинг фуқароларни демократик қарорлар қабул қилишда иштирокини таъминлаш ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишдаги ўрни. Маҳаллий давлат ҳокимияти айрим

ваколатларини ўзини-ўзи бошқариш органларига босқичма-босқич бериб бориш мақсадлари. Унинг демократик фуқаролик жамиятини барпо этишдаги аҳамияти.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.- Т. : «Ўзбекистон», 2003.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги(янги тахрири) қонуни, 1999 йил 14 апрел.
3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Республика «маҳалла» хайрия жамғармаси фаолиятини янада такомиллаштириш чоратadbирлари тўғрисида»ги қарори, 1993 йил 1 декабр.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Фуқароларнинг Ўзини-ўзи бошқариш органларини қўллаб- қувватлаш тўғрисида»ги Фармони,1998 йил 23 апрел.
5. Каримов И.А. Ўзбекистон –бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли.Т.1.-Т.: «Ўзбекистон»,1996. 290-295-б.
6. Каримов И. А. Ўзбекистон ХХI аср бўсағасида: хафсизликка тахдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. Т.6. – Т.: «Ўзбекистон», 1997. 31- 40, 125- 135, 149 – 162-б
7. Каримов И.А Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг IX сессиядаги маърузаси. «Халқ сўзи»,2002 йил 30 август.
8. Каримов И.А Ватанимизнинг тинчлиги ва хафсизлиги ўз куч-қудратимизга, халқимизнинг ҳамжиҳатлиги ва букилмас иродасига боғлиқ.-Т.: «Ўзбекистон» 2004.
9. Каримов И.А. Эл – юртга ҳалол, виждонан хизмат қилиш- ҳар бир раҳбарнинг муқаддас бурчи. Андижон вилоят халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ.»Ишонч», 2004 йил 26 май
- 10.Каримов И. А. қонун ва адолат устуворлиги фаолиятимиз мезони бўлсин.Сурхондарё вилояти халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Халқ сўзи», 2004 йил 2 июн
11. Азизхўжаев А.А Давлатчилик ва маънавият. – Т.: «Академия»,1997.
- 12.Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарқ», «Академия», 2001.
- 13.Азизхўжаев А.А. Чин ўзбек иши. – Т.: «Академия»

10-Машғулот. Демократик жамиятни барпо этишда нодавлат ва жамоат бирлашмаларининг ўрни

РЕЖА:

1. Нодавлат нотижорат ташкилотларининг функциялари.

2. Ўзбекистонда демократик жамиятни куришда сиёсий партиялар ва кўппартиявийлик.
3. «Нодавлат, нотижорат ташкилотлар тўғрисида»ги қонун ва унинг аҳамияти.

Нодавлат, нотижорат ва жамоат бирлашмалари тушунчаси. Унинг маъно ва мазмуни. Президент И.А. Каримов асарларида Ўзбекистонда ҳуқуқий, демократик давлат ва фуқаролик жамиятини куриш жараёнида нодавлат, нотижорат ташкилотларнинг ўрни ҳақида. Фуқаролик жамияти куриш Ўзбекистоннинг пировард стратегик мақсади.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва қонунларида нодавлат, нотижорат ташкилотлар фаолиятининг ҳуқуқий асослари кафолатланишининг яратилиши.

Ўзбекистондаги нодавлат, нотижорат ташкилотлар, жамоат бирлашмалари ва сиёсий партиялар фаолиятининг асослари. «Нодавлат, нотижорат ташкилотлари тўғрисида»ги қонун.

Кўппартиявийлик-демократик жамият барпо этишнинг муҳим шарти. Ўзбекистондаги сиёсий партияларнинг жамиятни демократлаштиришдаги ўрни. Ўзбекистон Халқ Демократик партияси, Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси, Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси, «Фидокор» миллий демократик партияси, Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати-Ўзбекистон Либерал - демократик партияси, «Халқ бирлиги» ҳаракати. Мамлакатимизда халқаро ва хорижий нодавлат ташкилотлар фаолияти. Ўзбекистонда «кучли давлатдан кучли жамият сари» концепциясининг амалга оширилиши фуқаролик жамиятини барпо этишнинг муҳим шарти.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.- Т. : «Ўзбекистон», 2003.
2. «Нодавлат, нотижорат ташкилотлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонунига шарҳлар.-Т.: 2002.
3. «Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида»: Ўзбекистон Республикаси қонуни.-Т.:2004.
4. Каримов И.А. Ўзбекистон келажаги буюк давлат. Т.1.-Т.: «Ўзбекистон» 1996. 124-127-б.
5. Каримов И.А. Ўзбекистоннинг сиёсий- ижтимоий ва иқтисодий истиқболининг асосий тамойиллари. Т.3.-Т.: «Ўзбекистон»1996. 8-18-б.
6. Каримов И. А. Ўзбекистон ХХІ аср бўсағасида: хафсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. Т.6. – Т.: «Ўзбекистон», 1997. 31- 40, 125- 135, 149 – 162-б.
7. Каримов И. А. Ўзбекистон ХХІ асрга интилмоқда. –Т.: «Ўзбекистон»2000. 6,8 – 12, 14- 15, 16- 20, 21- 26, 28- 38, 47- 48-б

8. Каримов И. А. Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари – Т.: «Ўзбекистон», 2002.
9. Каримов И.А. Эл – юртга ҳалол, виждонан хизмат қилиш- ҳар бир раҳбарнинг муқаддас бурчи. Андижон вилоят халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Ишонч», 2004 йил 26 май.
10. Каримов И. А. қонун ва адолат устуворлиги фаолиятимиз мезони бўлсин. Сурхондарё вилояти халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Халқ сўзи», 2004 йил 2 июн.
11. Форобий Абу наср. Фозил одамлар шахри.-Т.: А қодирий номли «Халқ мероси» нашриёти, 1993. 161-189-б.
12. Азизхўжаев А.А Давлатчилик ва маънавият. – Т.: «Академия», 1997.
13. Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарқ», «Академия», 2001.
14. Азизхўжаев А.А. Чин ўзбек иши. – Т.: «Академия»

11-машғулот. Демократик жамият қурилишида кучли ижтимоий ҳимоя ва адолат тамойиллари.

РЕЖА:

1. Мустақиллик шароитида адолат тушунчасининг янгича мазмуни.
2. Ўзбекистонда ижтимоий ҳимоя тизимининг хусусиятлари.
3. Ўзбекистонда ижтимоий ҳимоя тизимида инсон омили.

Ўзбекистонда демократик жамият қурилишида кучли ижтимоий ҳимоя ва ижтимоий адолат тамойиллари тушунчаси. Унинг мазмун ва моҳияти. «Адолат» ва «тенглик» тушунчаларини янгича тушунишнинг зарурлиги. Шарқ мутафаккирларининг ижтимоий адолат ва ҳимоя ҳақидаги ғоялари.

Ўзбекистон ижтимоий ҳаётидаги ўзгаришлар. Ўзбекистонда кучли ижтимоий ҳимояни жамиятда тартиб, уйғунлик ва барқарор тараққиётни таъминлаш омили сифатида қаралишининг асослари. Президент И.А Каримовнинг мамлакатимизда нафақат демократик давлат, балки адолатли жамият барпо этиш тўғрисидаги концепцияси. Ижтимоий ҳимоя ғоясининг адолат ва лебирал демократия ғоялари билан боғлиқлиги. Ҳимояга муҳтож социал гуруҳларнинг ижтимоий ҳолати. Ижтимоий адолат ва бозор муносабатлари. Демократик жамиятда адолат ва ижтимоий ҳимоянинг муштараклиги. Ўзбекистонда кучли ижтимоий ҳимоя сиёсати: унинг мақсади, босқичлари, хусусиятлари, ривожланиши.

Ўзбекистонда ижтимоий адолат принциплари ва уларнинг амал қилиш хусусиятлари. Ижтимоий ҳимояга нисбатан амалиётда турлича муносабат (меркантал, уталитар, патерналистик ва б.). Унинг Ўзбекистон ижтимоий ҳаётидаги кўринишлари. Ижтимоий адолатнинг микро (оила, маҳалла, жамоалар) ва микро даражалари.

Жамоатчилик фикрида адолат туйғуси, ижтимоий ҳимоя тушунчасининг турли социал ҳалатлар, шароитлар ва гуруҳларда акс этиши. Демократик жамиятда турли қатламлар, гуруҳлар манфаатларини уйғунлаштиришда ижтимоий адолат мезонлари ва ижтимоий ҳимояни қўллашнинг барқарор тараққиётни таъминлашдаги аҳамияти.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.- Т. : «Ўзбекистон», 2003.
2. Каримов И. А. Ўзбекистон келажиги буюк давлат. Т. Т.: «Ўзбекистон», 1996. 104 – 108, 123 – 130 – б.
3. Каримов И. А. Ўзбекистоннинг сиёсий-ижтимоий ва иқтисодий истиқболининг асосий тамойиллари.Т.3.-Т.: «Ўзбекистон» 1996, 8-18-б.
4. Каримов И. А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хафсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. Т.6. – Т.: «Ўзбекистон», 1997. 31- 40, 125- 135, 149 – 162-б.
5. Каримов И. А. Ўзбекистон XXI асрга интилмоқда. –Т.: «Ўзбекистон»2000. 6,8 – 12, 14- 15, 16- 20, 21- 26, 28- 38, 47- 48-б.
6. Каримов И. А. Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари – Т.: «Ўзбекистон», 2002.
7. Каримов И.А. Эл – юртга ҳалол, виждонан хизмат қилиш- ҳар бир раҳбарнинг муқаддас бурчи. Андижон вилоят халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ.»Ишонч», 2004 йил 26 май.
8. Каримов И. А. қонун ва адолат устуворлиги фаолиятимиз мезони бўлсин.Сурхондарё вилояти халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Халқ сўзи», 2004 йил 2 июн.
9. Форобий Абу Наср.Фозил одамлар шаҳри. А. қодирий номли «халқ мероси»нашриёти 1993.161-189-б.
- 10.Азизхўжаев А.А Давлатчилик ва маънавият. – Т.: «Академия»,1997.
11. Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарқ», «Академия», 2001.
- 12.Азизхўжаев А.А. Чин ўзбек иши. – Т.: «Академия»
- 13.Левитин Л., Карлайл С. Ислом Каримов –янги Ўзбекистон Президенти.Т.- «Ўзбекистон» 1996,40-46, 117-119-б.

12-машғулот. Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти билан ҳамкорлигида демократик тамойилларга асосланиши.

РЕЖА:

1. Жаҳон ҳамжамиятидаги демократик ўзгаришлар.
2. Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятида эришган ютуқлари.
3. Марказий Осиёдаги демократик жараёнлар ва миллатлараро ҳамкорлик.

4. Мустақил Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти билан ўзаро манфаатли ҳамкорлигининг истиқболлари.

Ўзбекистон ва жаҳон ҳамжамияти. Мамлакатимиз Президенти И.А.Каримов Ўзбекистоннинг Халқаро ҳамжамиятга қўшилишидаги демократик тамойиллари ҳақида. Демократик тартиботлар ва унинг асосий йўналишлари. Ўзбекистон ва жаҳон ҳамжамияти муносабатларининг ҳуқуқий- сиёсий, ижтимоий- иқтисодий, илмий асослари.

Жаҳон ҳамжамияти ва демократик жараёнлар. БМТ ва Ўзбекистон Республикаси. Ўзбекистон-АҚШ стратегик ҳамкорлиги. Ўзбекистоннинг Европа, Осиё давлатлари билан ҳамкорлиги. Халқаро ташкилотлар билан алоқаларда демократик институтларнинг ривожланиши. МДХ давлатларидаги демократик ислоҳатлар ва давлатлараро муносабатлар. Ўзбекистон Россия муносабатлари. Ўзбекистон Республикасининг Шанхай ҳамкорлик ташкилотидаги ўрни. Унинг халқаро терроризм, экстремизм ва сепаратизмга қарши курашида ўзаро ҳамкорликнинг аҳамияти. Марказий Осиёдаги демократик жараёнлар ва давлатлараро ҳамкорлик. Марказий Осиё давлатлари ҳамжиҳатлиги. Унга жаҳон ҳамжамиятининг эътибори. Фуқаролик жамияти асосларини ривожлантиришда демократик ҳамкорлик. Жаҳон ҳамжамияти билан ҳамкорликда миллий манфаатларнинг устуворлиги. Халқаро терроризмнинг демократияга ва жаҳон ҳамжамияти ҳамкорлигига таҳдид солувчи куч эканлиги. Мустақил Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти билан ўзаро манфаатли ҳамкорлигининг истиқболлари.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.- Т. : «Ўзбекистон», 2003.
2. Ўзбекистон Республикаси Конституциясига шарҳ.-Т.: «Ўзбекистон»2001.
3. Каримов И.А. Биздан озод ва обод Ватан қолсин. Президент И.А. Каримовнинг БМТ нинг 1993 йил 28 сентябрда бўлиб ўтган 48-сессиясида сўзлаган нутқи. Тўплам.-Т.: «Ўзбекистон» 1996. 47-б
4. Каримов И. А. Ўзбекистон ХХI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. Т.6. – Т.: «Ўзбекистон», 1997. 31- 40, 125- 135, 149 – 162-б
5. Каримов И.А. Миллий давлатчилик, истиқлол мафкураси ва ҳуқуқий маданият тўғрисида. –Т.: «Ўзбекистон»1999. 14-29, 29-30,110-115, 497-506, 543-б.
6. Каримов И.А. Хавфсизлик ва тинчлик учун курашмоқ керак.-Т.: «Ўзбекистон» 247-280, 387-393-б.
7. Каримов И.А. Ватанимизнинг тинчлиги ва хавфсизлиги ўз куч-қудратимизга, халқимизнинг ҳамжиҳатлиги ва букилмас иродасига боғлиқ.-Т.: «Ўзбекистон» 2004.
8. Каримов И.А. Эл – юртга ҳалол, виждонан хизмат қилиш- ҳар бир раҳбарнинг муқаддас бурчи. Андижон вилоят халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Ишонч», 2004 йил 26 май.

9. Каримов И. А. қонун ва адолат устуворлиги фаолиятимиз мезони бўлсин. Сурхондарё вилояти халқ депутатлари Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқ. «Халқ сўзи», 2004 йил 2 июн.
10. Азизхўжаев А.А. Мустақиллик: курашлар, изтироблар, қувончлар. – Т.: «Шарк», «Академия», 2001
11. Халилов Э. Ўзбекистон Республикасининг қонун чиқарувчи олий органи: сохта вакилликдан ҳақиқий парламентаризмга қадар.-Т.: «Ўзбекистон» 2001.
12. Левитин Л., Карлайл С. Ислом Каримов –янги Ўзбекистон Президенти.Т.- «Ўзбекистон» 1996,40-46, 117-119-б.

